

Spolufinancováno
Evropskou unií

edu.cz

EDUCATION AT A GLANCE 2025

Výběr klíčových dat pro Českou republiku

ODBOR ŠKOLSKÉ STATISTIKY A ANALÝZ

Sekce informatiky, statistiky a analýz

MŠMT, Praha

OBSAH

Úvod	3
Klíčové poznatky	4
1 Výstupy vzdělávacích institucí a dopad vzdělávání.....	5
2 Přístup, účast a pokrok ve vzdělávání	7
3 Finanční prostředky investované do vzdělávání	8
4 Učitelé, vzdělávací prostředí a organizace škol.....	10

ÚVOD

Education at a Glance (dále jen EaG) je každoroční publikace Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), která analyzuje a popisuje stav vzdělávání napříč všemi stupni v členských a partnerských zemích OECD. Poskytuje informace o tématech jako jsou například dosažené vzdělání, financování vzdělávacích systémů nebo jejich organizace. Jednotlivé publikace jsou již tradičně tematicky zaměřené. Letošní má zvláštní zaměření na vysokoškolské vzdělávání. OECD kromě celkové zprávy EaG, kde porovnává členské a partnerské země, vydává také tzv. Country Note, kde shrnuje základní poznatky o každé zemi zvlášť.

Na tomto místě je také důležité poznamenat, že publikace pracuje s daty za poslední dostupný rok (v některých případech 2023, v jiných 2024). V současnosti se tak některé trendy a informace mohou lišit.

Následující text představuje shrnutí Country Note pro Českou republiku doplněné o poznatky z celkové publikace EaG 2025. Jeho členění se tak drží čtyř základních témat EaG, tedy Výstupy vzdělávacích institucí a dopad vzdělávání; Přístup, účast a pokrok ve vzdělávání; Finanční prostředky investované do vzdělávání a Učitelé, vzdělávací prostředí a organizace škol.

KLÍČOVÉ POZNATKY

NA VZDĚLÁNÍ ZÁLEŽÍ

V České republice podobně jako v ostatních zemích OECD je významná souvislost mezi vzděláním a různými společenskými faktory ovlivňující kvalitu života. Obecně platí, že lidé s vyšším vzděláním mají vyšší příjmy a lépe se uplatňují na trhu práce. Česká republika je známá svou dlouhodobě celkově nízkou mírou nezaměstnanosti. Rozdíly jsou však patrné právě na základě dosaženého vzdělání.

MÁLO LIDÍ S TERCIÁRNÍM VZDĚLÁNÍM

Terciární vzdělání má v České republice pouze 27 % dospělé populace ve věku 25–64 let. Ve srovnání s průměrem zemí OECD (42 %) patříme mezi státy s nejnižším podílem lidí s terciárním vzděláním. Tento rozdíl může v budoucnu znamenat omezenou konkurenceschopnost na trhu práce, kde se poptávka po kvalifikovaných pracovnících neustále zvyšuje.

SILNÁ ZÁVISLOST NA RODIČÍCH

V Česku hraje vzdělání rodičů zásadní roli v šancích dětí dokončit vysokou školu. Pokud má alespoň jeden rodič terciární vzdělání, dosahuje tohoto stupně 60 % mladých lidí, zatímco u dětí rodičů se středoškolským vzděláním je to jen 30 %.

VYSOKÝ GENDER PAY GAP

Ženy v České republice vydělávají ve všech stupních dosaženého vzdělání méně než muži. Ani vysokoškolský diplom rozdíl nevyrovnává. Ženy s terciárním vzděláním pobírají v průměru jen 74 % příjmu vysokoškolsky vzdělaných mužů, zatímco v zemích OECD je to 77 %. Tento rozdíl poukazuje na přetrvávající nerovnosti na trhu práce.

FINANCOVÁNÍ POD PRŮMĚREM ZEMÍ OECD

Celkové veřejné a soukromé výdaje na primární až terciární (ZŠ–VŠ) vzdělávání v ČR tvoří 4,2 % HDP, což je pod průměrem zemí OECD (4,7 %). Samotné veřejné výdaje na vzdělávání jsou však ještě nižší. V České republice je na tyto úrovně vydáváno z veřejných zdrojů v průměru 3,6 % HDP, což je také pod průměrem zemí OECD (4 %). V posledních letech došlo sice k nárůstu, ale celkové výdaje jsou stále pod průměrem OECD.

UČITELÉ JSOU PODHODNOCENI

Platy učitelů v Česku patří k nejnižším v celé OECD, a to na všech stupních vzdělávání. Vydělávají jen 72–76 % toho, co jiní vysokoškolsky vzdělaní pracovníci, a v mateřských školách dokonce jen 57 %. Celkově jsou základní platy českých učitelů hluboce pod průměrem zemí OECD. Nedostatečné ohodnocení přitom negativně ovlivňuje prestiž profese a motivaci mladých lidí do ní vstupovat.

STÁRNOUCÍ PEDAGOGICKÉ SBORY

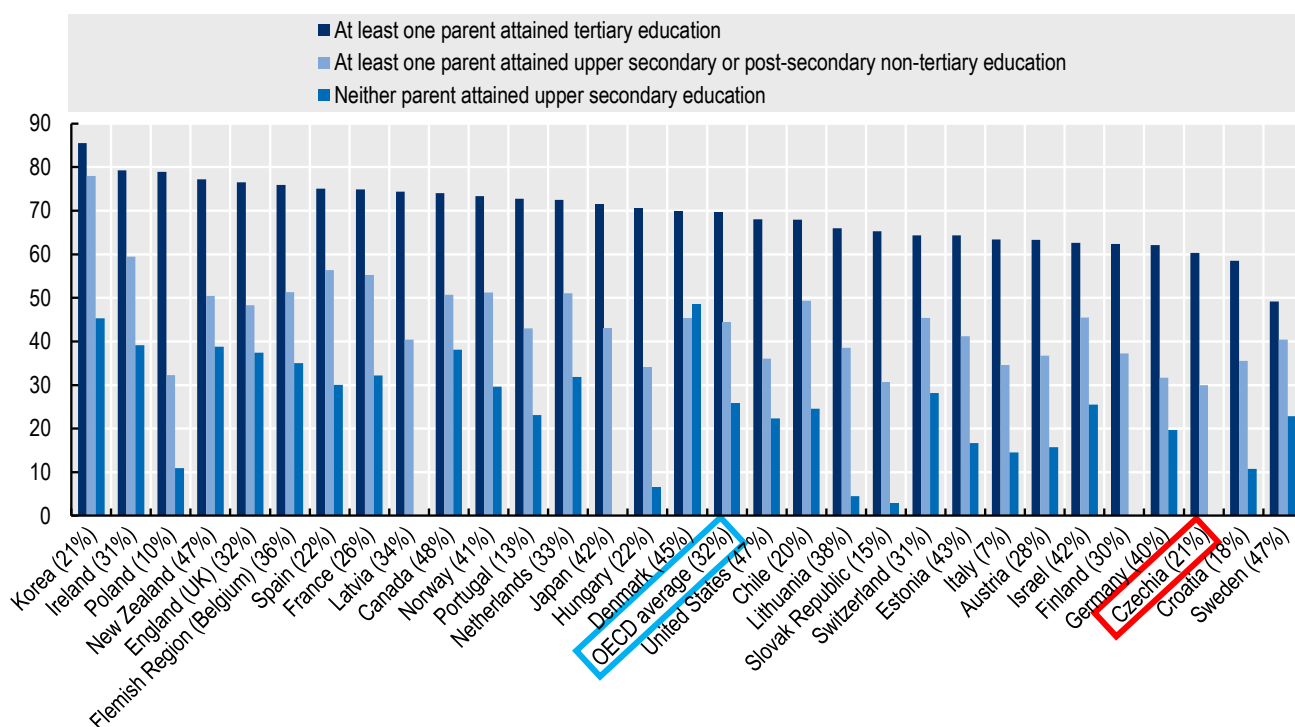
Čeští učitelé stárnou rychleji než v průměru OECD. Na základních školách vzrostl podíl pedagogů starších 50 let z 31 % v roce 2013 na 46 % v roce 2023. Podobný trend sledujeme i na středních školách. Stárnoucí učitelské sbory a odchody mladších kolegů z profese představují vážnou výzvu pro udržitelnost vzdělávací soustavy.

1 VÝSTUPY VZDĚLÁVACÍCH INSTITUCÍ A DOPAD VZDĚLÁVÁNÍ

Vzhledem k letošnímu zaměření na vysokoškolské vzdělávání je vhodné začít právě tímto stupněm. V **České republice má terciární vzdělání pouze 27 % dospělých ve věku 25–64 let**, což je výrazně pod průměrem zemí OECD (42 %). ČR tak patří mezi **státy s nejnižším podílem terciárně vzdělaných osob**. Zajímavé je, že většina z nich vystudovala magisterský program – celkem 19 % dospělé populace, což je nadprůměr v rámci OECD. Oproti tomu vzdělání bakalářského stupně nebo vzdělání získané na vyšší odborné škole má jen 7 % populace, zatímco průměr OECD činí 20 %.

Při pohledu na skupiny oborů studia zjistíme, že **nejvíce lidí s terciárním vzděláním (33 %) v ČR vystudovalo přírodovědné a technické obory** (STEM = science, technology, engineering and mathematics). Druhou nejčastější skupinu tvoří absolventi humanitních a společenských věd a žurnalistiky (25 %). **Absolvování terciárního vzdělávání v ČR však silně závisí na rodinném zázemí.** Pravděpodobnost úspěšného dokončení vysoké nebo vyšší odborné školy je výrazně vyšší, pokud má alespoň jeden z rodičů také terciární vzdělání. **V ČR dosáhlo terciárního vzdělání 60 % osob ve věku 25–34 let, jejichž rodiče mají také terciární vzdělání. Naproti tomu u mladých lidí s rodiči se středoškolským vzděláním je to pouze 30 %.** Společně s Maďarskem a Slovenskem tak patříme k zemím s nejnižším podílem terciárně vzdělaných mladých lidí, jejichž rodiče mají pouze střední školu.

Graf č. 1: Podíl osob ve věku 25–34 let s terciárním vzděláním podle dosaženého vzdělání rodičů (2023)

Zdroj: Country Note pro ČR 2025, str. 1

Vzdělání významně ovlivňuje i další oblasti života – zaměstnanost a příjmy. V průměru platí, že čím vyšší dosažené formální vzdělání, tím nižší míra nezaměstnanosti. Napříč zeměmi OECD je nezaměstnaných 12,9 % osob ve věku 25–34 let bez dokončeného středoškolského vzdělání (upper secondary education). V případě dokončeného středoškolského vzdělání se podíl osob v této věkové skupině snižuje na 6,9 %. Nezaměstnaných

s vysokoškolským vzděláním je pak ještě méně (4,9 %). Česká republika je známá dlouhodobě nízkou mírou nezaměstnanosti, která se promítá i do těchto výsledků. I zde je však dosažené vzdělání významným faktorem. **V České republice je 9,5 % osob ve věku 25–34 let bez dokončeného středoškolského vzdělání nezaměstnaných. S dokončeným středoškolským vzděláním je pak nezaměstnaných už jen 2,8 % a s vysokoškolským vzděláním 2,4 %.** Zároveň naše země patří ke státům s nejnižším podílem mladých lidí (18–24 let), kteří neparticipují na vzdělávacím systému, ani na trhu práce. V ČR v této věkové skupině evidujeme 6 % osob – 4 % jsou mimo pracovní sílu například ze zdravotních důvodů a 2 % jsou nezaměstnaní, což je méně než průměr OECD (5 %).

Úroveň dosaženého vzdělání se odráží také v příjmech. V roce 2023 vydělávali v zemích OECD lidé bez dosaženého středoškolského vzdělání v průměru o 17 % méně než ti, kteří jej získali. Lidé s vysokoškolským vzděláním pak vydělávali v průměru o 54 % více než lidé se středoškolským vzděláním. **V ČR jsou tyto rozdíly ještě větší: lidé bez středoškolského vzdělání mají o 21 % nižší příjem než absolventi středních škol. Vysokoškoláci mají pak v průměru o 60 % vyšší příjem než absolventi středních škol.** Ukazuje se tak, že vzdělání představuje významnou investici s vysokou návratností, ale zároveň posiluje příjmové nerovnosti.

V České republice evidujeme příjmové rozdíly nejen na základě vzdělání, ale také na základě pohlaví. Muži v průměru vydělávají více než ženy ve všech stupních dosaženého vzdělání. Příjmové rozdíly mezi muži a ženami tak příliš na dosaženém vzdělání nezávisí. **V průměru v ČR ženy s vysokoškolským vzděláním vydělávají 74 % příjmu muže s vysokoškolským vzděláním. Průměr zemí OECD je 77 %.**

Rozdíly můžeme pozorovat také mezi jednotlivými vystudovanými obory. V průměru zemí OECD nejvíce vydělávají absolventi přírodních a technických oborů (STEM), následování absolventy oborů zaměřených na byznys a právo. Za ČR v tomto členění nejsou data dostupná.

S dosaženým vzděláním úzce souvisí i úroveň gramotností¹. V případě literární gramotnosti jsou v ČR významné rozdíly právě mezi jednotlivými stupni vzdělání. **V průměru mají lidé v ČR s vysokoškolským vzděláním o 42 bodů lepší výsledek než ti se středoškolským vzděláním.** Tento rozdíl je v ČR vyšší než v zemích OECD, kde je rozdíl průměrně 34 bodů. Obecně však ve dvou cyklech měření (2012–15 a 2023) došlo k poklesu literární gramotnosti a tento jev se nevyhnul ani České republice. K poklesu v počtu bodů došlo ve všech stupních vzdělávání. **Alarmující je zároveň zjištění ohledně podílu osob s velmi nízkou literární gramotností (Level 1 a méně na škále 0–5). V ČR se to týká 26 % populace (25–64 let), což je srovnatelné s průměrem OECD (27 %).** Osoby s tímto výsledkem zvládnou porozumět jen jednoduchým krátkým textům s minimem rušivých informací.

Rychlý vývoj na trhu práce, digitalizace a nástup umělé inteligence představují zásadní výzvy pro vzdělávací systémy a zejména pro vzdělávání dospělých. Jak se lidé vzdělávají i v dospělém věku po ukončení formálního vzdělání, významným způsobem ovlivňuje například již výše zmíněná úroveň literární gramotnosti. V průměru v zemích OECD 70 % dospělých (25–64 let) s literární gramotností na úrovni 4 a 5 participuje na vzdělávání dospělých. ČR je v tomto případě na průměru zemí OECD. Naopak lidé s nejnižší úrovní gramotnosti se vzdělávají nejméně, a i ČR je v této skupině mírně pod průměrem OECD. Účast na dalším vzdělávání zároveň klesá s věkem a roste s vyššími dosaženými stupni vzdělání.

Vzdělání má ovšem i významné sociální dopady. Lidé s vyššími stupni dosaženého vzdělání obecně uvádí, že jsou zdravější, méně kouří nebo si více užívají vlastní život. Vyšší vzdělání přináší lepší informovanost, možnost porozumět složitějším procesům i větší dostupnost kvalitní stravy, což se odráží v subjektivním hodnocení zdraví. **Lidé s vysokoškolským vzděláním v ČR patří (podle vlastního vnímání) k nejzdravějším mezi zeměmi**

¹ Zde je důležité upozornit na rozdíly mezi různými mezinárodními výzkumy a jejich metodikami. V tomto dokumentu vycházíme z šetření PIACC.

OECD. Přesto je v ČR míra „užívání si života“ pod průměrem OECD. Nejvíce si ho však užívají lidé s vysokoškolským vzděláním. Zajímavostí je, že Švédsko je jediná země v OECD, kde si život užívají více lidé se středoškolským vzděláním než lidé s vysokoškolským vzděláním.

2 PŘÍSTUP, ÚČAST A POKROK VE VZDĚLÁVÁNÍ

Tato kapitola se zaměřuje na přístup, účast a pokrok ve vzdělávání napříč jednotlivými stupni. Začneme předškolním vzděláváním. To hraje zásadní roli nejen pro vývoj dítěte, ale i pro jeho budoucí příležitosti. Kvalitní předškolní vzdělání má vliv na výsledky dítěte, výši jeho příjmu nebo také na wellbeing. Pozitivní zprávou tak je, že v průměru napříč zeměmi OECD navštěvuje předškolní zařízení 85 % dětí ve věku 3–5 let, přičemž tento podíl v posledních desetiletích postupně roste. Rozdíly mezi věkovými skupinami souvisí s odlišnou strukturou vzdělávacích systémů. V průměru mezi zeměmi OECD na předškolním vzdělávání participuje 79 % dětí ve věku tří let, 90 % dětí ve věku čtyř let a 86 % pětiletých dětí. Pokles v poslední věkové skupině je dán zejména rozdílným rokem nástupu k povinné školní docházce v jednotlivých zemích. Česká republika je situace velmi obdobná. **V ČR na předškolním vzdělávání participuje 74 % dětí ve věku tří let, 86 % čtyřletých a 94 % pětiletých.** Nejnižší zastoupení mají děti ve věku do dvou let, což ovlivňují faktory jako dostupnost služeb, finanční náročnost či pracovní zapojení rodičů. Zatímco 16 zemí OECD má jednotný systém péče a vzdělávání od narození až po vstup do školy, ČR mezi ně nepatří.

Základní vzdělávání² (v mezinárodní klasifikaci ISCED 2011 dělené na dva stupně – primary a lower secondary education) je ve všech zkoumaných zemích povinné a účastní se ho v průměru 98 % žáků. Přesto se jednotlivé země OECD významným způsobem liší v nastavení základního vzdělávání. Můžeme pozorovat rozdíly ve věku nástupu na základní školu, délce jednotlivých stupňů nebo možnostech diferenciací žáků. V zemích OECD jsou 2 % žáků na prvním stupni (primary education) a 4 % na druhém stupni (lower secondary education) nejméně o dva roky starší, než je očekávaný věk v daném ročníku. **Česká republika v tomto ohledu na druhém stupni eviduje 5,1 % žáků.**

Vzhledem k letošnímu zaměření publikace na terciární vzdělávání je třeba zmínit i vzdělávání středoškolské³ (upper secondary education), které je nezbytnou podmínkou pro nástup na vysokou školu. **V České republice studuje více žáků v oborech středního odborného vzdělání. V tomto směru patříme ke špičce zemí OECD. Naopak podíl žáků ve všeobecných oborech středního vzdělání (gymnázia a lycea) patří k nejnižším v OECD.** Absolventi všeobecných oborů vzdělání přitom častěji, než absolventi odborných oborů vzdělání dokončují vysokoškolské bakalářské studium v řádném termínu.

Studenti obvykle zahajují vysokoškolské studium bakalářským stupněm vzdělání. **V zemích OECD tak činí v průměru 77 % nově nastupujících, v ČR je tento podíl ještě vyšší – 87 %.** Zbytek nastupuje přímo do dlouhých magisterských programů, typicky například do oboru právo. Většinu nastupujících studentů na vysoké školy tvoří ženy. Mezi zeměmi OECD je to v průměru 54 %, stejně jako v roce 2013. **V České republice nastupuje na vysoké školy v průměru 56 % žen, přičemž oproti roku 2013, kdy do vysokých škol nastupovalo v průměru 58 % žen, jde o mírný pokles.**

Nejčastěji si studenti v zemích OECD vybírají obory technického a přírodovědného zaměření (STEM), dále byznys a právo – každou z těchto oblastí absolvuje v průměru 23 % studentů. **Česká republika se od průměru výrazně neliší: 23 % absolventů vysokých škol tvoří STEM, 19 % byznys a právo a stejný podíl humanitní a společenské vědy.**

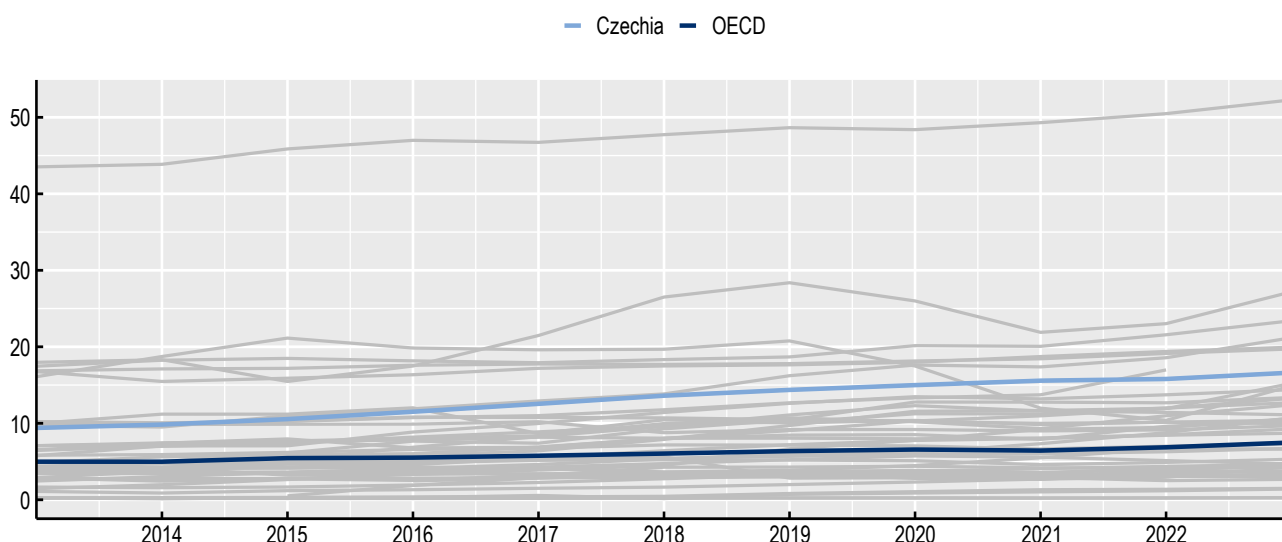
² Zde je použit termín odpovídající českému vzdělávacímu systému.

³ Dtto.

Velkou výzvou pro terciární vzdělávání je dokončování studia. V průměru v zemích OECD dokončí bakalářské studium pouze 43 % studentů v řádném termínu. Do jednoho roku navíc tento podíl vzroste na 59 % studentů a v delším horizontu studium dokončí 70 % studentů. Míra předčasných odchodů ze studia (dropouts) v některých zemích převyšuje 20 %. Data za ČR v této oblasti však chybí.

Další velkou výzvou pro terciární vzdělávání je internacionalizace vysokých škol a s tím spojený pohyb zahraničních studentů. Mezinárodní mobilita studentů napříč zeměmi OECD roste. V některých zemích v posledních letech došlo k významnému nárůstu. V průměru bylo v zemích OECD v roce 2023 7,4 % mezinárodních nebo zahraničních studentů. Oproti roku 2018 (6 %) tak došlo k nárůstu. Nejvíce zahraničních studentů je v Lucembursku, s odstupem následuje Austrálie a Velká Británie. **Česká republika je v tomto ohledu nad průměrem zemí OECD. I u nás došlo k nárůstu z 13,6 % studentů v roce 2018 na 16,6 % v roce 2023.** V rámci OECD míří studenti nejčastěji do anglicky mluvících zemí a převážná část přichází z Asie. V České republice studuje nejvíce studentů z evropských zemí (75 %) a následují je studenti z Asie (20 %). Zde je nutné podotknout, že téměř polovina zahraničních studentů v ČR jsou občané Slovenské republiky. Ti v drtivé většině studují programy v českém jazyce a jsou v prostředí, které se od jejich domovské země prakticky neliší – v jejich případě není úplně přesné hovořit o internacionalizaci vysokoškolského studia.

Graf č. 2: Vývoj podílu zahraničních studentů v terciárním vzdělávání (v %)

Zdroj: Country Note pro ČR 2025, str. 4

3 FINANČNÍ PROSTŘEDKY INVESTOVANÉ DO VZDĚLÁVÁNÍ

Základem pro kvalitní vzdělávací systém je jeho udržitelné financování. V zemích OECD se přitom ukazují velké rozdíly – ať už jde o výdaje na jednoho studenta, nebo o podíl výdajů na vzdělávání ve vztahu k hrubému domácímu produktu (HDP). Výdaje na vzdělávání obecně v průměru v zemích OECD rostou (2015–2022) v rámci všech indikátorů. Zároveň ale poklesl podíl prostředků z veřejných rozpočtů: z průměrných 10,9 % všech vládních výdajů v roce 2015 na 10,1 % v roce 2022. **V České republice však navzdory tomuto trendu výdaje na vzdělávání vzrostly, a to jak výdaje na žáka/studenta, tak i v podílu na celkových vládních výdajích. Zatímco v roce 2015 tvořily 7,8 %, v roce 2022 to bylo 8,6 %.**

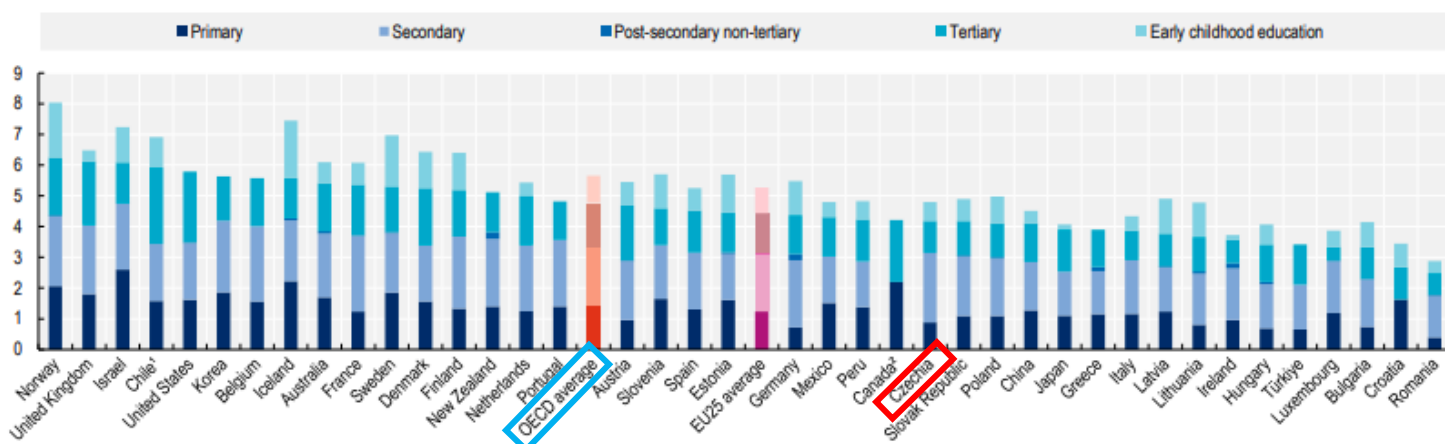
Při pohledu na výdaje na vzdělávání v poměru k HDP je Česká republika dlouhodobě pod průměrem zemí OECD. U nás výdaje na vzdělávání (primární až terciární) tvoří 4,2 % HDP při započítání všech různých výdajů, tedy veřejných i soukromých. Vládní výdaje na vzdělávání pak tvoří 3,6 % HDP. Průměr zemí OECD přitom dosahuje 4,7 % HDP. Velikost výdajů na vzdělávání lze měřit také v HDP na obyvatele. V tomto indikátoru Česká republika vydává 25 % HDP na obyvatele, což je na průměru zemí OECD.

Na předškolní úrovni vzdělávání se vládní výdaje v České republice mezi lety 2015 a 2022 výrazně zvýšily, a to o 36,1 %. Došlo k tomu i přes pokles počtu zapsaných dětí o 0,7 %. V důsledku toho se vládní výdaje na jedno dítě zvýšily o 37,1 %, zatímco průměrný nárůst v zemích OECD od roku 2015 činil 24 %.

V primárním a sekundárním vzdělávání činí vládní výdaje v ČR průměrně 10 724 USD na žáka ročně, zatímco průměr OECD je 12 438 USD. Nejvyšší výdaje na žáka vynakládá vláda v Lucembursku (přes 27 000 USD). Většina zemí OECD nevykazuje velké rozdíly mezi výdaji na primární a nižší sekundární vzdělávání. Česká republika je ale výjimkou – na žáka 1. stupně ZŠ (primární vzdělávání) připadá 8 637 USD, zatímco na žáka 2. stupně ZŠ a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií a konzervatoří připadá až 14 601 USD ročně. Podobně jako v jiných zemích jsou i v České republice vydávány vyšší výdaje na odborné středoškolské vzdělávání než na vzdělávání všeobecné. ČR zároveň patří k zemím, které vydávají na odborné vzdělávání nejvyšší výdaje v poměru k HDP (2022).

Rostoucí náklady se projevují také v terciárním vzdělávání. Zájem studentů o vysokoškolské vzdělávání se v posledních letech zvyšuje, což klade vysoké nároky na veřejné rozpočty. Zde vlády zemí OECD vydávají v průměru 15 102 USD (včetně nákladů na výzkum a vývoj). Stejně je tomu tak i v případě českých vládních výdajů. Česká republika vydává v průměru 12 777 USD na jednoho studenta vysoké školy, což je stejně jako v případě základního a středoškolského vzdělávání pod průměrem zemí OECD. Nejvyšší výdaje na studenta jsou v průměru vydávány v Lucembursku (přes 33 000 USD) a nejnižší na Islandu a v Řecku (pod 10 000 USD).

Graf č. 3: Výdaje na vzdělávací instituce jako procento HDP podle stupně vzdělávání (v %, 2022)

Zdroj: EaG 2025, str. 276

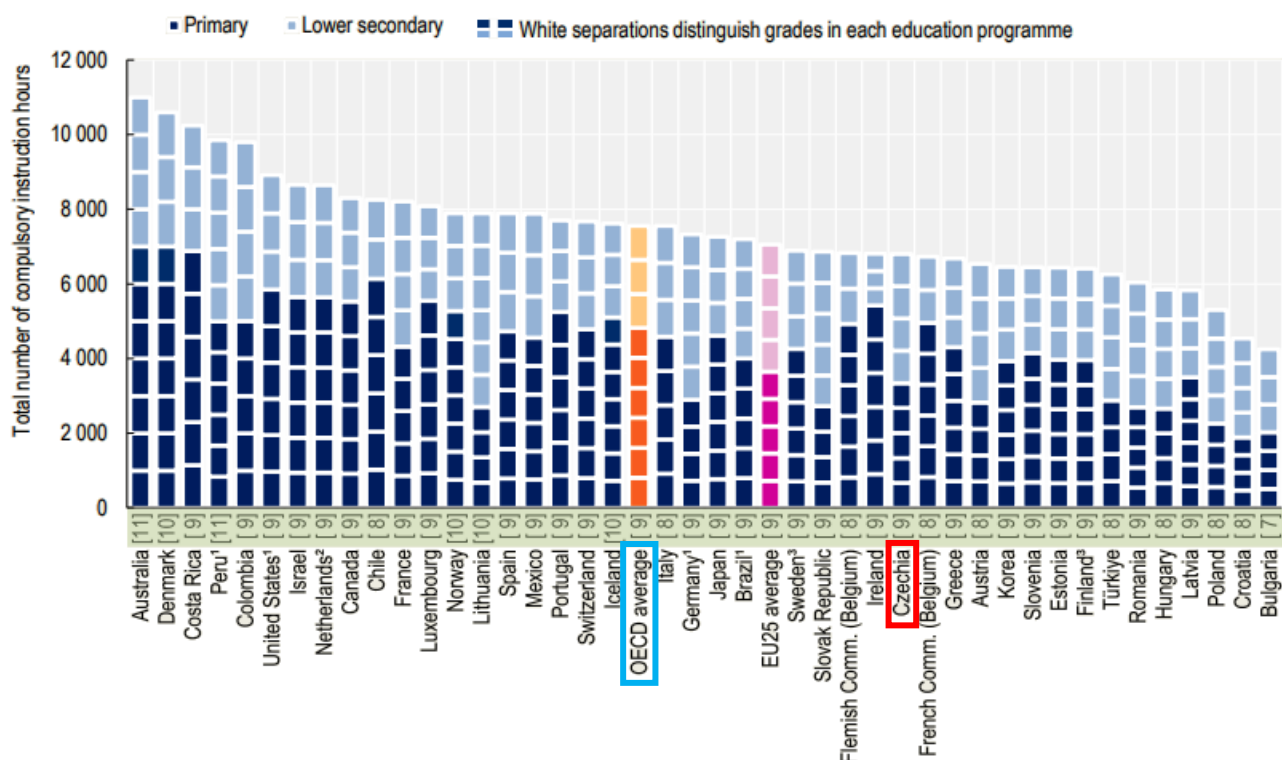
Rozdíly mezi jednotlivými zeměmi tvoří také různé modely financování. Obecně platí, že čím vyšší stupeň vzdělání, tím více se zvyšuje podíl soukromých zdrojů financování. V průměru v zemích OECD platí, že soukromé zdroje financování hrají větší roli v předškolním a terciárním vzdělávání. V základním a středoškolském vzdělávání se v ČR podíl veřejných výdajů pohybuje na úrovni 90,5 % (průměr OECD je 90,6 %). V terciárním vzdělávání tvoří veřejné zdroje 74,2 %, což je mírně nad průměrem OECD (71,9 %).

4 UČITELÉ, VZDĚLÁVACÍ PROSTŘEDÍ A ORGANIZACE ŠKOL

Tato část zprávy se zaměřuje na učitele, ředitele, jejich platy a celkovou organizaci škol. S těmito tématy úzce souvisí také rozsah povinné výuky, jemuž se proto nejprve budeme věnovat. V průměru musí žáci na úrovni primárního a nižšího sekundárního vzdělávání v zemích OECD (u nás 1. + 2. stupeň, nižší stupeň víceletých gymnázií a konzervatoří) během celého studia absolvovat 7 604 hodin povinné výuky. Rozdíly mezi jednotlivými zeměmi jsou přitom značné. Například v Polsku musí žáci v tomto období absolvovat 5 304 hodin, zatímco například v Austrálii 11 000 hodin. Na prvním stupni absolvují žáci v zemích OECD v průměru 804 hodin ročně, na druhém stupni 909 hodin. **V českém prostředí jsou žáci pod průměrem OECD: celkem musí na základní škole splnit 6 804 hodin povinné výuky. Na prvním stupni jde o 669 hodin, na druhém pak 865 hodin ročně.**

Spolu s povinným počtem hodin se pojí také přestávky v průběhu školního roku. Čeští žáci patří spíše k těm, kteří mají kratší volno během školního roku (bez započtení státních svátků). **Celkově v České republice různé prázdniny trvají 12 týdnů**, zatímco průměr zemí OECD je 13,3 týdnů. V tomto ohledu je Česká republika na úrovni Skotska nebo Austrálie. Nejvíce volna během školního roku mají žáci v pobaltských zemích, v Řecku a v Rumunsku.

Graf č. 4: Povinná výuka v rámci všeobecného vzdělávání (v hodinách, 2025)⁴

Zdroj: EaG 2025, str. 346

V rámci povinné výuky na prvním stupni základní školy tvoří v průměru v zemích OECD 41 % času předměty věnované čtení, psaní, literatuře a matematice. Konkrétně 25 % připadá na jazykovou gramotnost a 16 % na matematiku. Na druhém stupni, kde dochází k rozšiřování a specializaci učiva, klesá podíl těchto předmětů na 27 %. **V České republice čtení, psaní a literatura tvoří na prvním stupni v průměru 28 % povinné výuky**

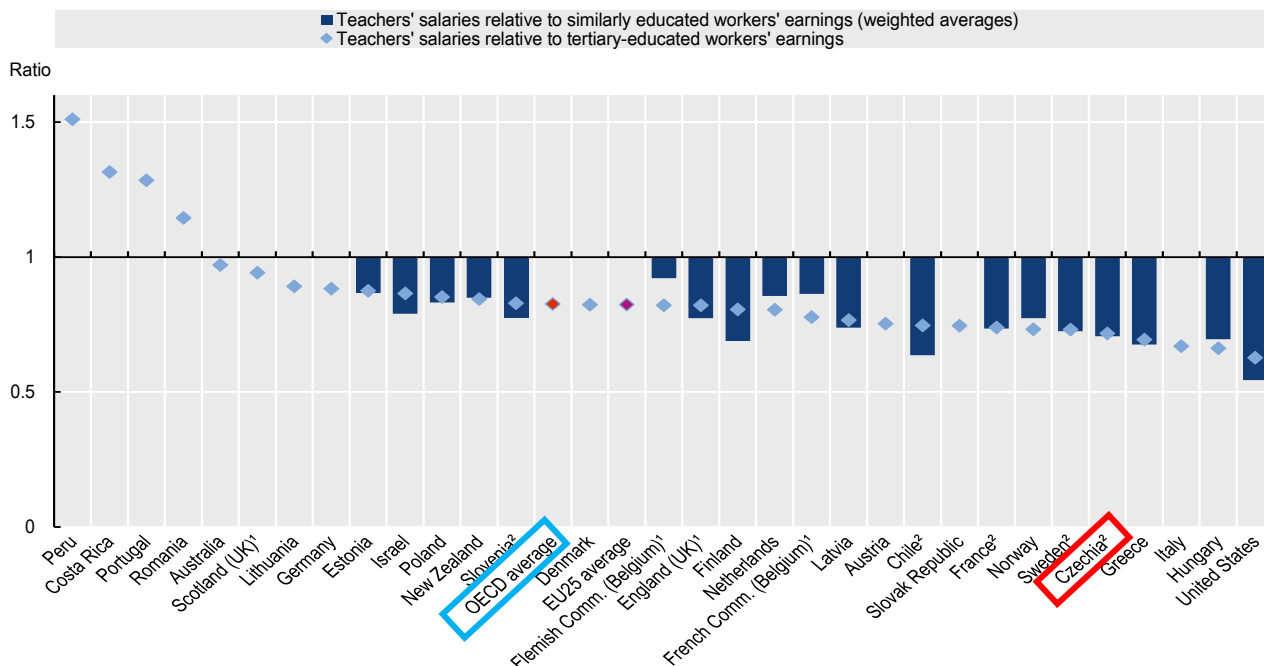
⁴ Všeobecné vzdělávání na základních školách (1. a 2. stupeň). Čísla v hranatých závorkách uvádějí celkový počet let základního vzdělávání (primary education a lower secondary education).

a matematika 17 % povinné výuky. Celkový čas věnovaný těmto základním předmětům tak u nás činí 45 %, což je nad průměrem zemí OECD. Stejně tak čas věnovaný každému z předmětů zvláště je nad průměrem zemí OECD. Na druhém stupni i u nás dochází k poklesu času věnovanému těmto dvěma předmětům, a to na 24 % (12 % čtení, psaní, literatura a 12 % matematika). Současné připadá 16 % povinné výuky přírodním vědám a 8 % povinné výuky vědám společenským.

Ve veřejné debatě se v posledních letech často řeší také počet žáků ve třídě a poměr žáků na jednoho učitele. V průměru v zemích OECD dochází k poklesu počtu žáků na učitele. V předškolním vzdělávání došlo k poklesu z 15 dětí na učitele v roce 2013 na 13 dětí na učitele v roce 2023. Česká republika je v tomto ohledu mírně pod průměrem zemí OECD, zde evidujeme pokles ze 14 dětí na učitele v roce 2013 na 12 dětí na učitele v roce 2023. Na prvním stupni je však ČR nad průměrem OECD (14 žáků na učitele), jedná se o 18 žáků na učitele. Na vyšších stupních tyto počty již klesají. Na druhém stupni je v ČR v průměru 13 žáků na učitele (průměr zemí OECD je také 13 žáků na učitele) a na středních školách je to pak 11 žáků na učitele (průměr zemí OECD je stejně jako v případě druhého stupně 13 žáků na učitele). Velikost tříd v Česku zůstává stabilní, v roce 2023 činila průměrně 19,9 žáků, což je jen mírně méně než v roce 2013. Průměr zemí OECD je v tomto případě 20,6 žáků.

Všechny tyto ukazatele následně ovlivňují platy učitelů. V zemích OECD v posledních deseti letech platy učitelů ve všech stupních vzdělávání rostou, nejvíce tomu je u začínajících učitelů. Stále však platí, že platy učitelů jsou nižší než průměrné platy jiných vysokoškolsky vzdělaných pracujících. V průměru zemí OECD učitelé vydělávají 81-91 % jejich průměrného příjmu. Česká republika je v oblasti platů učitelů hluboce pod průměrem zemí OECD, a to ve všech stupních vzdělávání. Narozdíl od průměru zemí OECD v ČR také evidujeme relativně nízké platové rozdíly mezi jednotlivými stupni vzdělávání. Ve srovnání s jinými vysokoškolsky vzdělanými pracovníky jsou čeští učitelé také pod průměrem zemí OECD. V ČR učitelé v základním a středním vzdělávání vydělávají v průměru 72-76 % a v předškolním vzdělávání se jedná dokonce o 57 %. V této kategorii patří Česká republika spolu se Slovenskem ke chvostu zemí OECD.

Graf č. 5: Skutečné platy učitelů základních škol (1. stupeň) ve srovnání s příjmy pracovníků s vysokoškolským vzděláním (2024)

Zdroj: Country Note pro ČR, str. 6

Ředitelé škol jsou ve srovnání s učiteli ve výrazně lepší situaci. V průměru jsou jejich platy vyšší a jejich výše roste se stupněm vzdělávání. V porovnání s platy jiných vysokoškolsky vzdělaných pracujících mají ředitelé

vyšší platy, než je průměr v této vzdělanostní skupině pracujících. Všechny tyto informace platí i pro Českou republiku. Průměrná výše platů ředitelů škol je však podobně jako v případě učitelů hluboce pod průměrem zemí OECD.

Platy akademických pracovníků v terciárním vzdělávání se příliš neliší od jiných profesí s vysokoškolským vzděláním. Rozdíly se však projevují mezi mladšími a zkušenými akademiky a také uvnitř jednotlivých vzdělávacích systémů. V zemích OECD navíc muži v průměru vydělávají více než ženy, i když rozdíl v odměňování obvykle nepřesahuje 10 %. **Čeští a slovenští akademici však patří k nejhůře placeným v rámci všech zemí OECD.**

V posledních letech je hojně diskutovaným tématem a zároveň velkou výzvou pro všechny vzdělávací systémy nedostatek učitelů. V průměru v zemích OECD odešlo z profese v roce 2022/23 6,5 % učitelů. V průměru 51 % učitelů rezignovalo (odešli na vlastní žádost) a 30 % z nich učilo méně než 5 let. Nedostatek pedagogů je obecně citelnější na středních školách než na školách základních. Vzdělávací systémy se v tomto ohledu potýkají také se stárnutím svých pedagogických sborů. V průměru v zemích OECD tvořili učitelé starší 50 let více než jednu třetinu celé učitelské populace na základních a středních školách. Učitelů do 30 let bylo v zemích OECD v průměru 13 % na základních školách a pouze 9 % na středních školách. **České pedagogické sbory v současnosti patří k těm starším a zároveň dochází v posledních letech k velkému nárůstu podílu starších učitelů (50 let a více). V předškolním vzdělávání stoupl podíl nejvyšší věkové skupiny mezi učiteli z 37 % v roce 2013 na 39 % v roce 2023. Vyšší nárůsty můžeme sledovat u základních a středních škol. Na základních školách došlo k nárůstu z 31 % v roce 2013 na 46 % v roce 2023 a na těch středních školách pak z 39 % v roce 2013 na 44 % v roce 2023. Naopak učitelů do 30 let v České republice evidujeme nejvíce v předškolním vzdělávání, a to 17 %. Na základních školách pak tvoří již pouze 8 % a na středních školách dokonce 7 % učitelů.** V souvislosti s nedostatkem učitelů také v průměru v zemích OECD roste podíl nekvalifikovaných učitelů. V rámci tohoto ukazatele stejně jako v případě odchodů z učitelské profese nejsou za Českou republiku data k dispozici.

Kolektiv autorů projektu Datově-analytická podpora pro hodnocení a řízení vzdělávací soustavy ČR, 2025

Materiál je pod licencí Creative Commons CC BY SA 4.0

Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

**Zpracovali zaměstnanci
oddělení analytické podpory a projektových výstupů
v odboru školské statistiky a analýz
v sekci informatiky, statistiky a analýz
na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy.**

Dokument vznikl v rámci projektu s názvem:

Datově-analytická podpora pro hodnocení a řízení vzdělávací soustavy ČR
Registrační číslo projektu: CZ.02.02.XX/00/22_005/0002901

V případě dotazů nás kontaktujte:

ips.data@msmt.gov.cz

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

edu.cz